

Időpont: szerda 17⁰⁰-18⁰⁰
Helyszín: Elméleti Orvostudományi Központ Szent-Györgyi Albert előadóterme

II. 6.	Szerkezet és funkció kapcsolata a membránműködésben	Dr. Voszka István
II. 20.	Liposzómák előállításai módjai	Dr. Voszka István
II. 27.	Liposzómák vizsgálatának egyes fizikai módszerei: differenciál szkenning kalorimetria (DSC), lumineszcencia mérése	Dr. Tölgyesi Ferenc
III. 6.	Liposzómák vizsgálatának egyes fizikai módszerei: fényszórásmérés	Dr. Módos Károly
III. 13.	Liposzómák diagnosztikai és terápiás alkalmazása I.	Dr. Voszka István
III. 20.	Liposzómák diagnosztikai és terápiás alkalmazása II.	Dr. Voszka István
III. 27.	Mikrodomének szerepe a membránfunkcióban	Dr. Matkó János (ELTE)
IV. 3.	Transporterek vizsgálata lipidmembránban	Dr. Sarkadi Balázs
IV. 10.	Elméleti módszerek lipidek és membránfehérjek tanulmányozására	Dr. Hegedűs Tamás
IV. 24.	Ph D hallgatók beszámolója liposzómmal kapcsolatos kutatásaikról	Dr. Bozó Tamás Dr. Kósa Nikolett Dr. Zolcsák Ádám
V. 8.	Tesztvizsga	

Szerkezet és funkció kapcsolata a membránműködésben

Dr. Voszka István

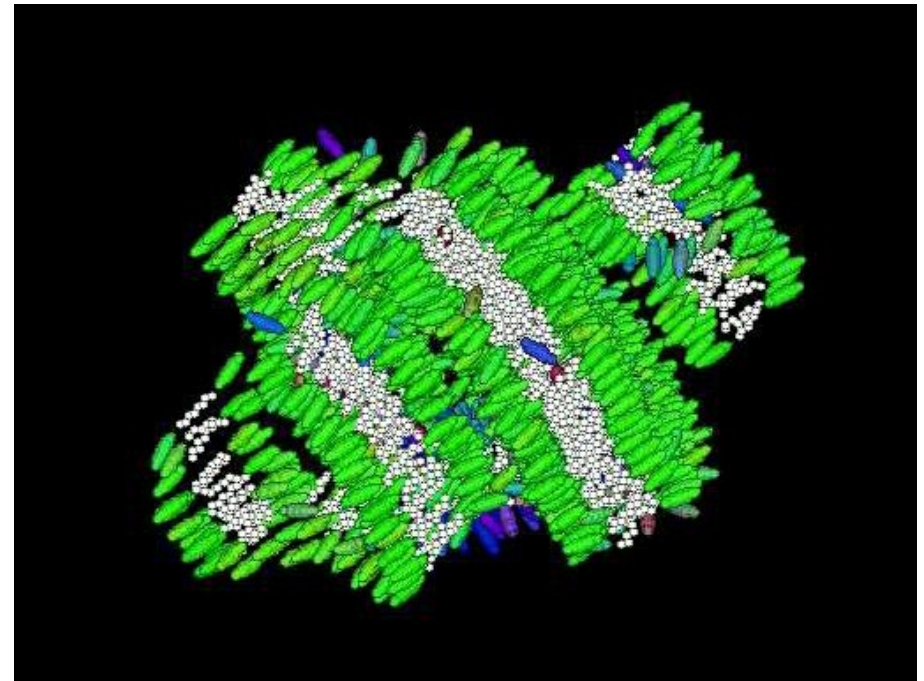
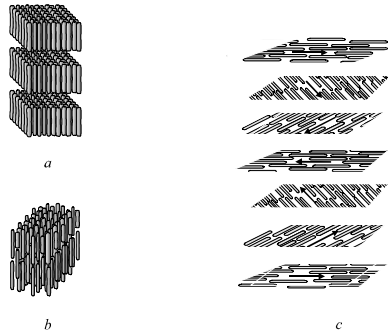
Dr. Györgyi Sándor
1932-2008

Dr. Gróf Pál
1951-2018

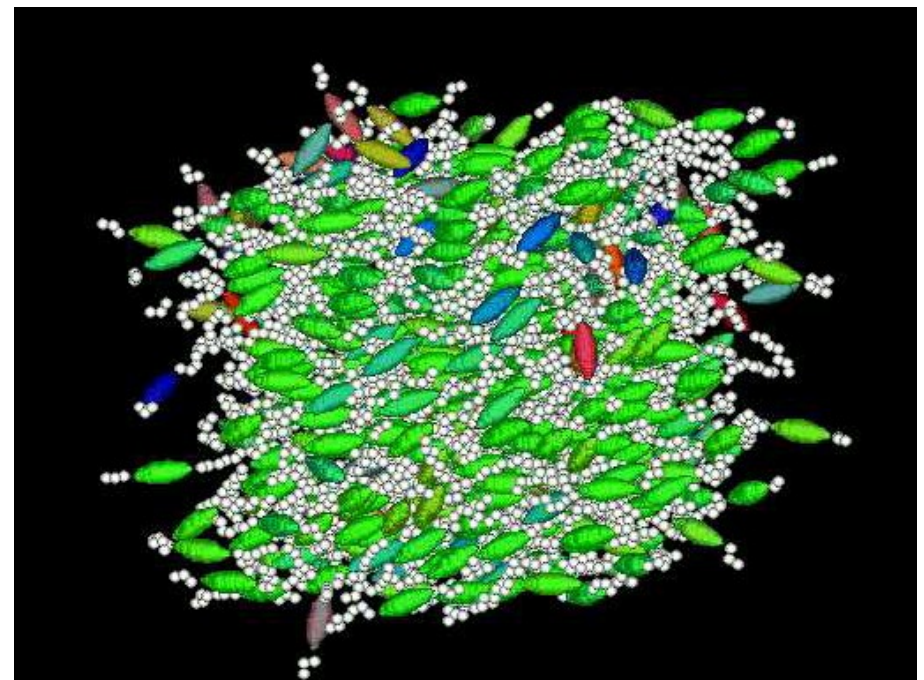
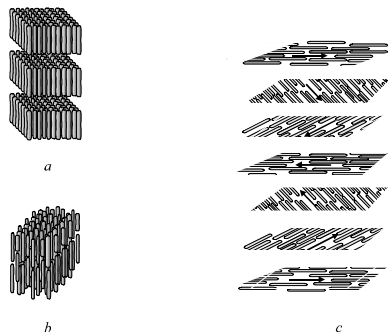
Folyadékkristályok típusai (1)

- Termotróp (a szerkezet főleg a hőmérséklettől függ)

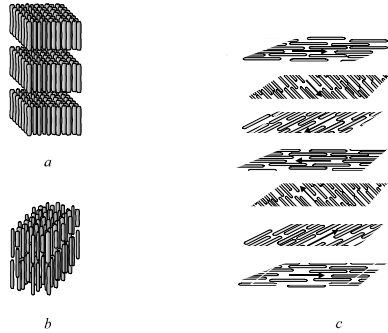
Folyadékkristályok típusai (1)

- Termotróp (a szerkezet főleg a hőmérséklettől függ)

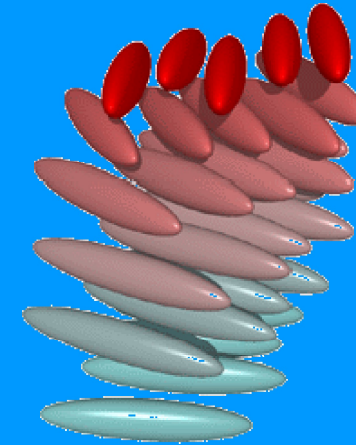

Folyadékkristályok típusai (1)

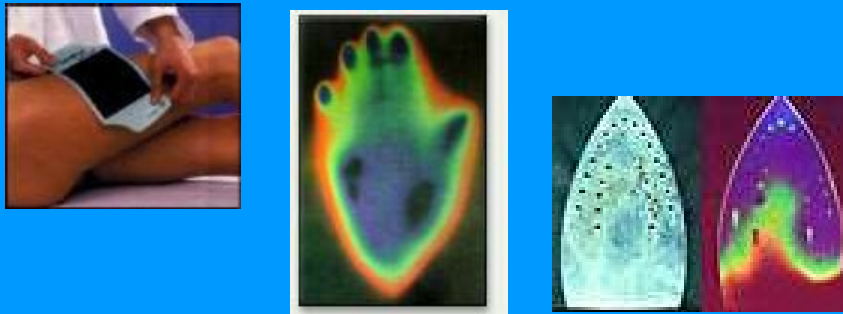
- Termotróp (a szerkezet főleg a hőmérséklettől függ)

Koleszterikus folyadékkristály szerkezete

Termotróp folyadékkristályok alkalmazásai 1. Kontakt termográfia

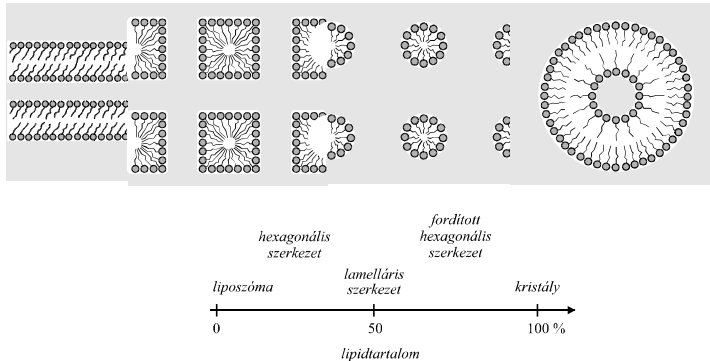
Termotróp folyadékkristályok alkalmazásai 2. Folyadékkristályos kijelzők (LCD)

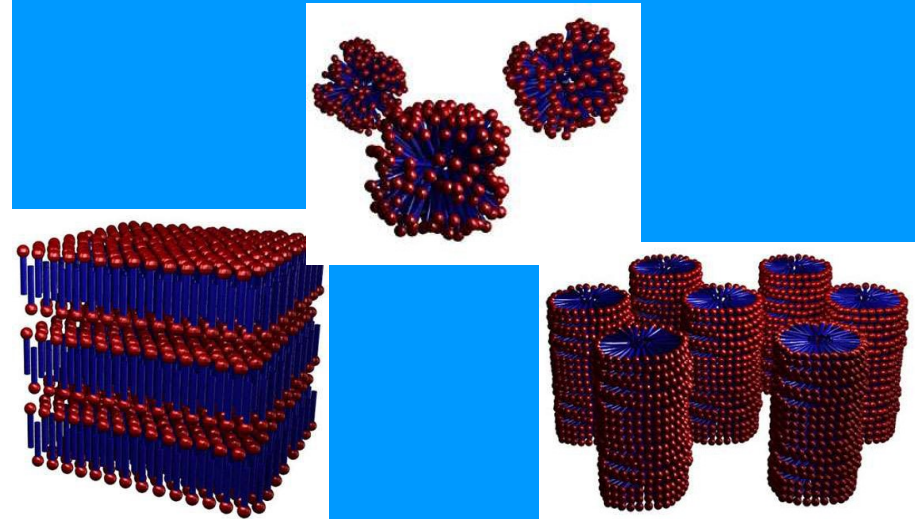

Folyadékkristályok típusai (2)

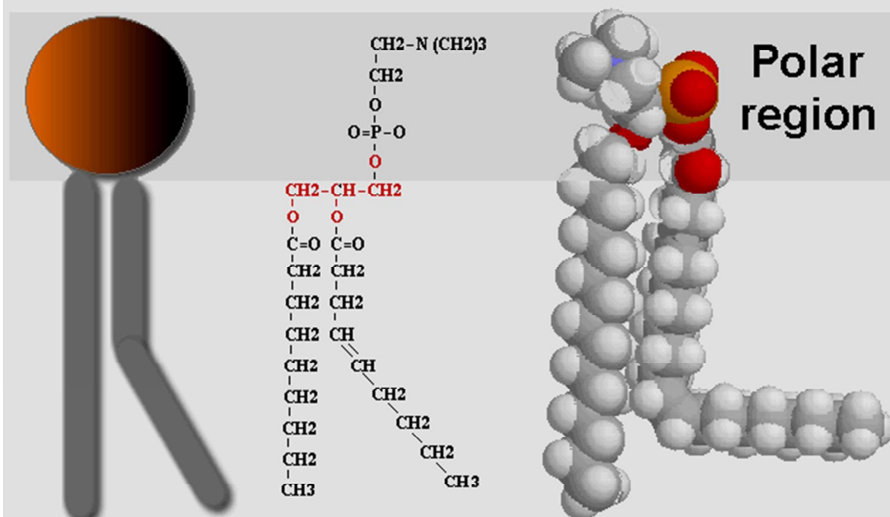
- Liotróp (a szerkezet főleg a koncentráció-aránytól függ) - amfifil molekulák alkotják (pl. foszfolipidek)

Liotróp folyadékkristályos szerkezetek

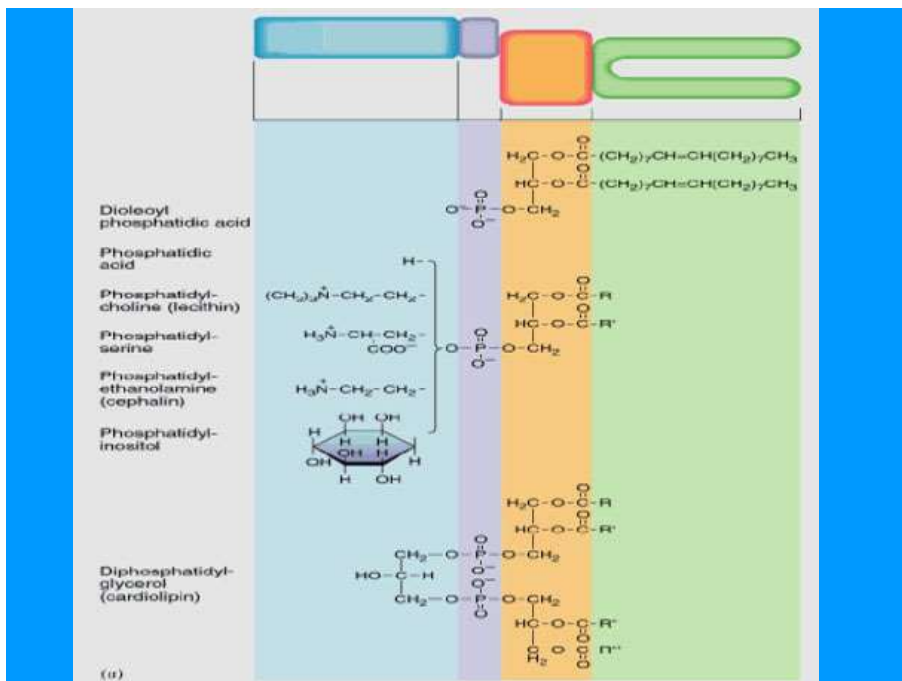
Phospholipids

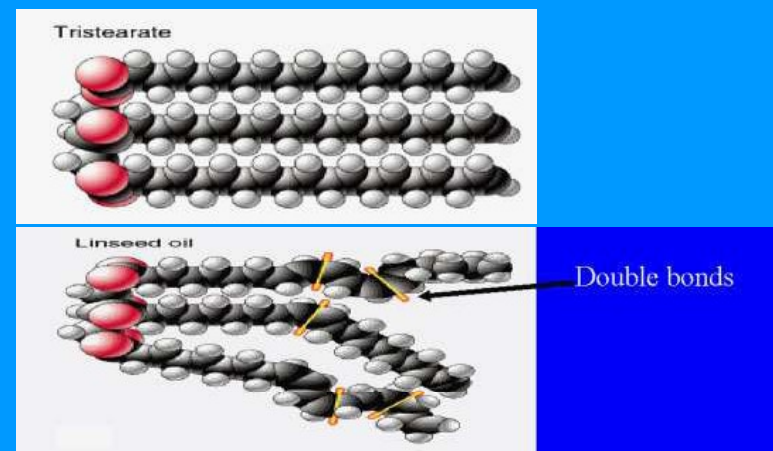
A membrán fő alkotórészei

- Lipidek (40-60 %)
  - foszfolipidek
    - semleges, negatív, pozitív töltésű
    - telített vagy telítetlen
  - koleszterin
  - egyéb lipidek (szfingolipidek, glikolipidek)
- Fehérjék (30-50 %)
  - integráns (transzmembrán) vagy perifériás

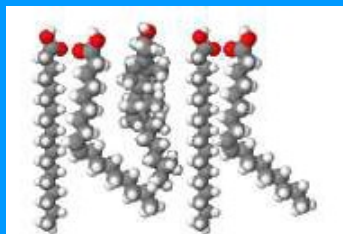
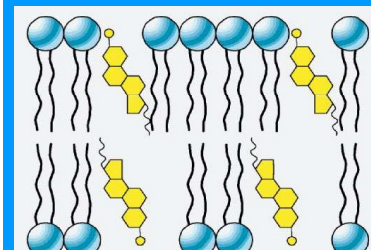
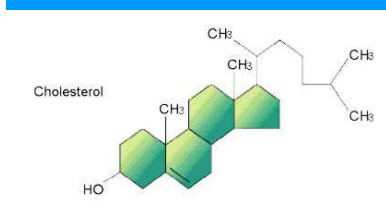

Telített és telítetlen lipid szerkezete

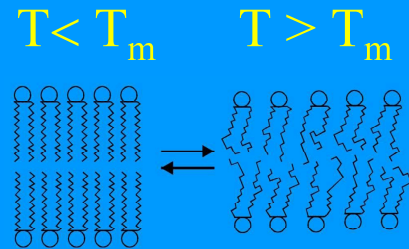
Koleszterin szerkezete és elhelyezkedése a membránban

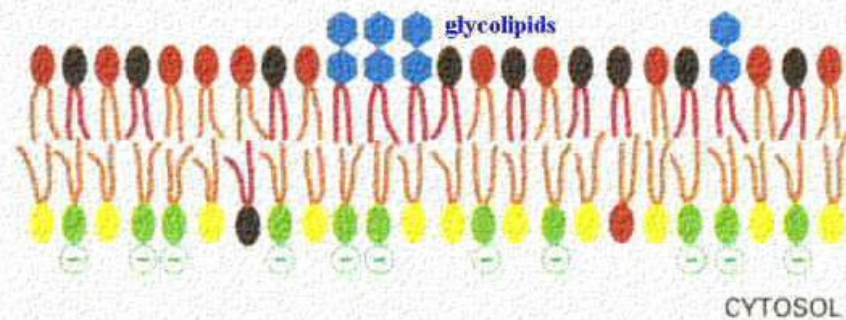
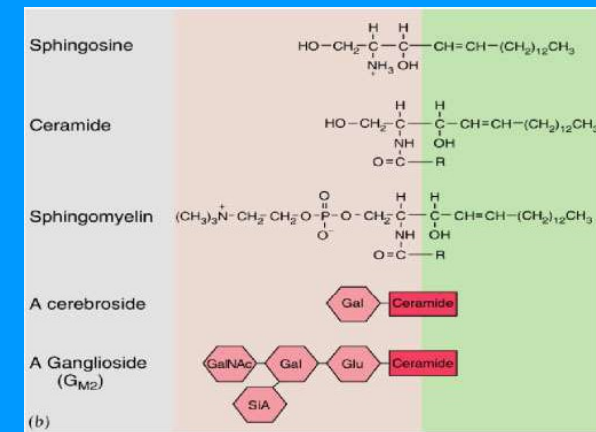
A koleszterin szerepe

- Destabilizál (T_m csökken) telített lipidek jelenlétében → a membrán fluiditása és permeabilitása növekszik
- Stabilizál (T_m növekszik) telítetlen lipidek jelenlétében → a membrán fluiditása és permeabilitása csökken

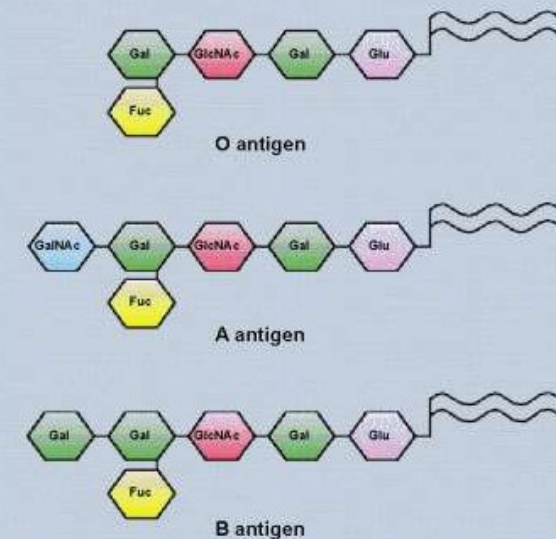
A lipidek fázisátalakulása során bekövetkező változások

Szfmngomielinek szerkezete

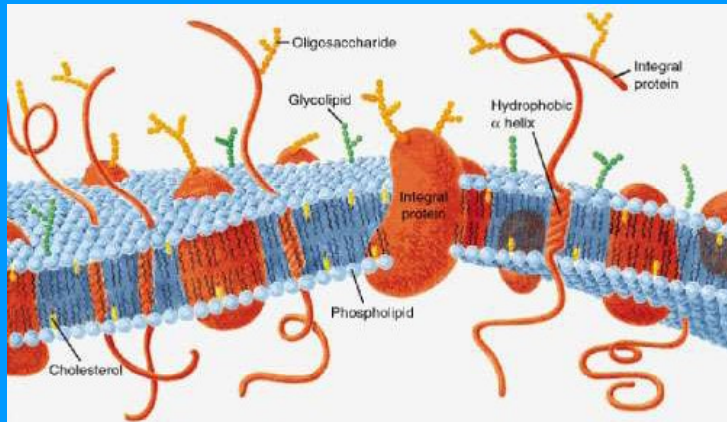

Glycolipids Determine Blood Group

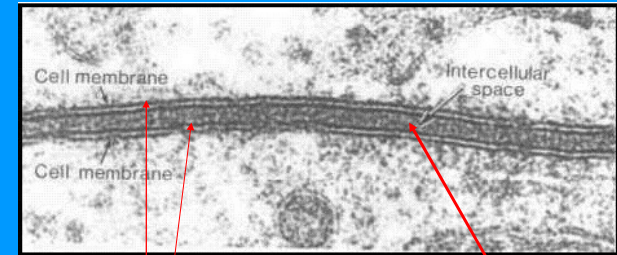

A membrán folyékony mozaik modellje

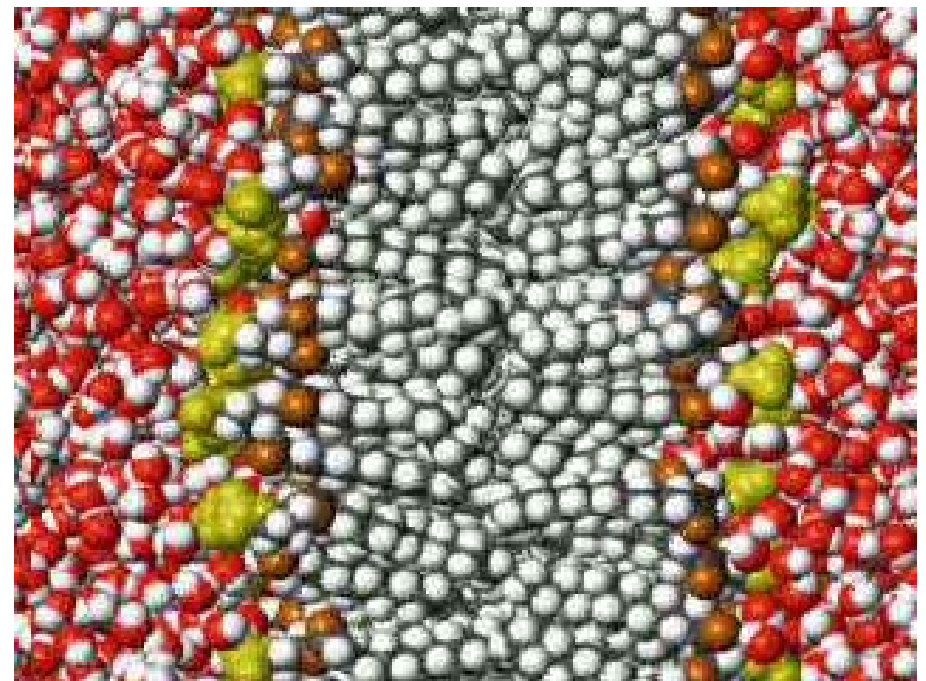
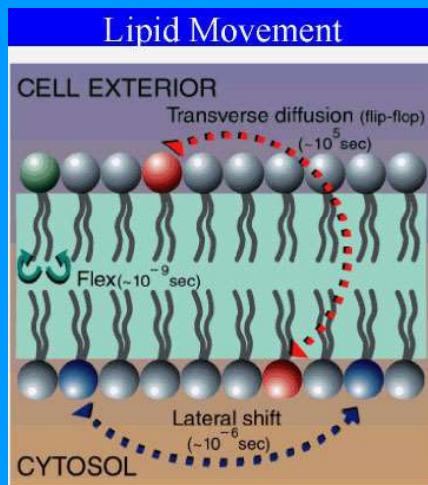
A sejtmembrán elektronmikroszkópos képe

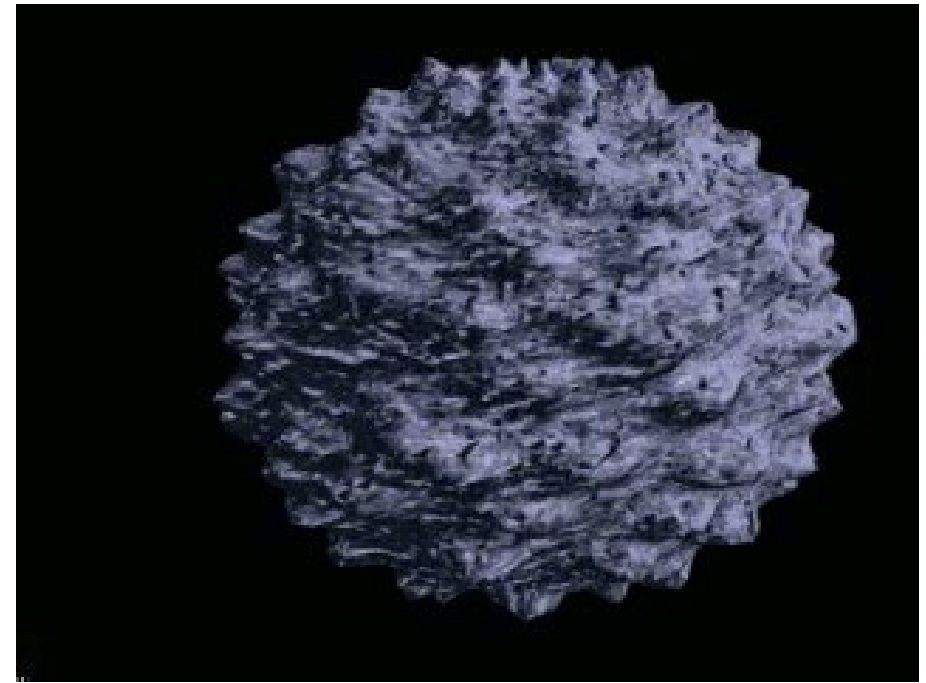
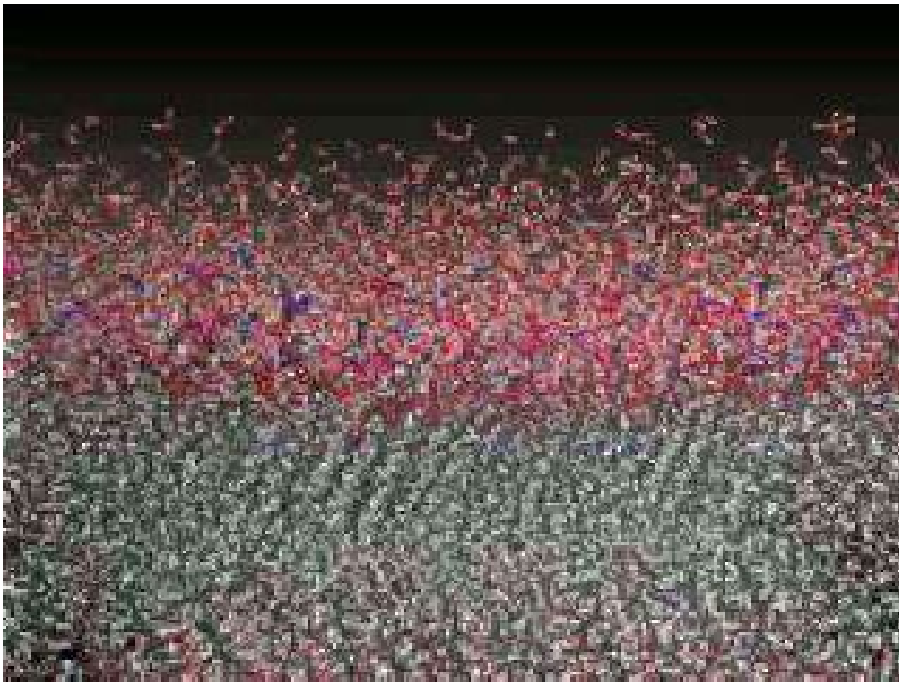

Sejtmembrán

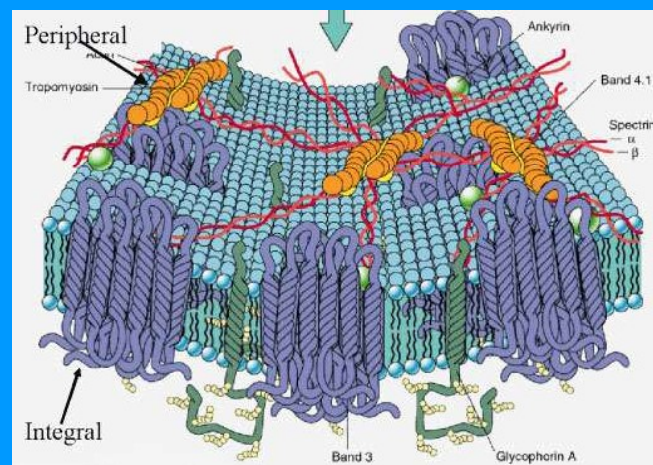
Intercelluláris tér

A lipidek lehetséges mozgása a membránban

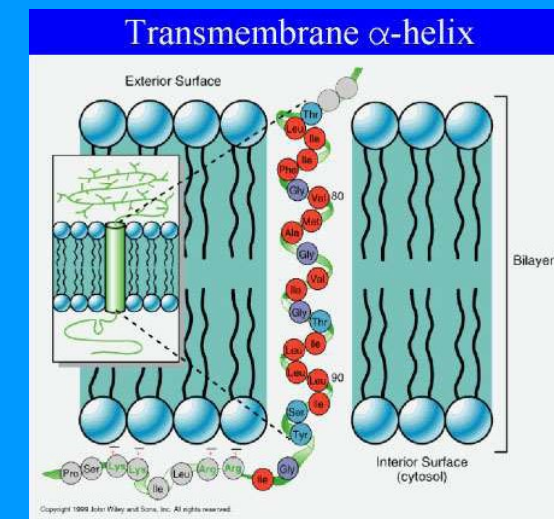

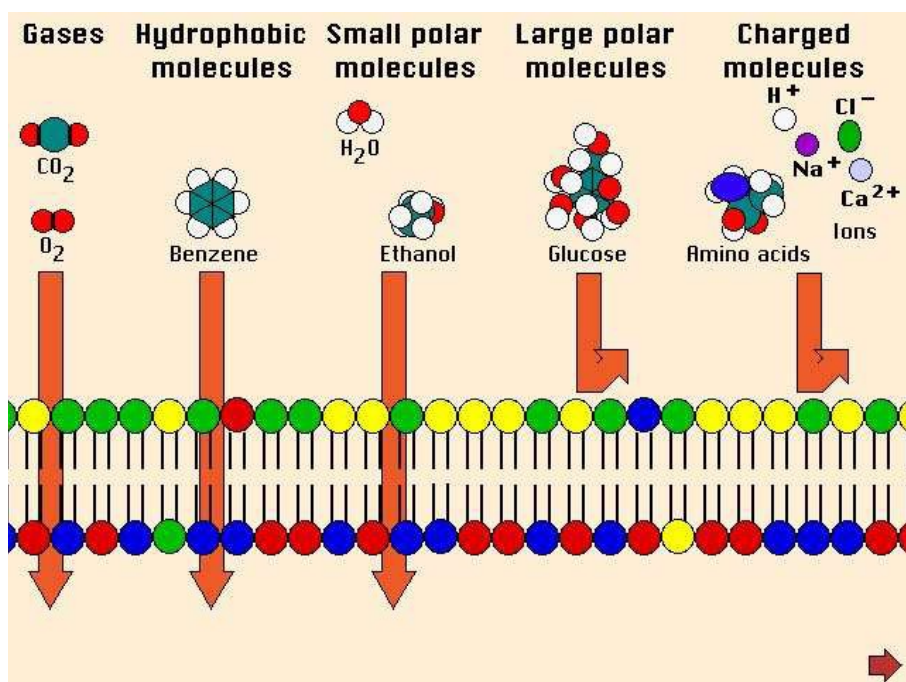
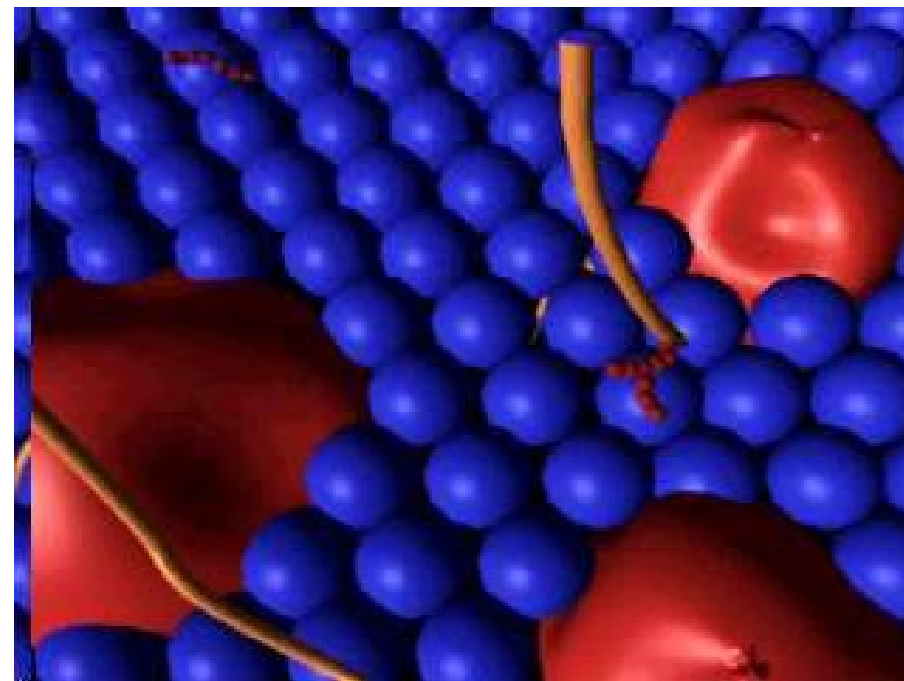
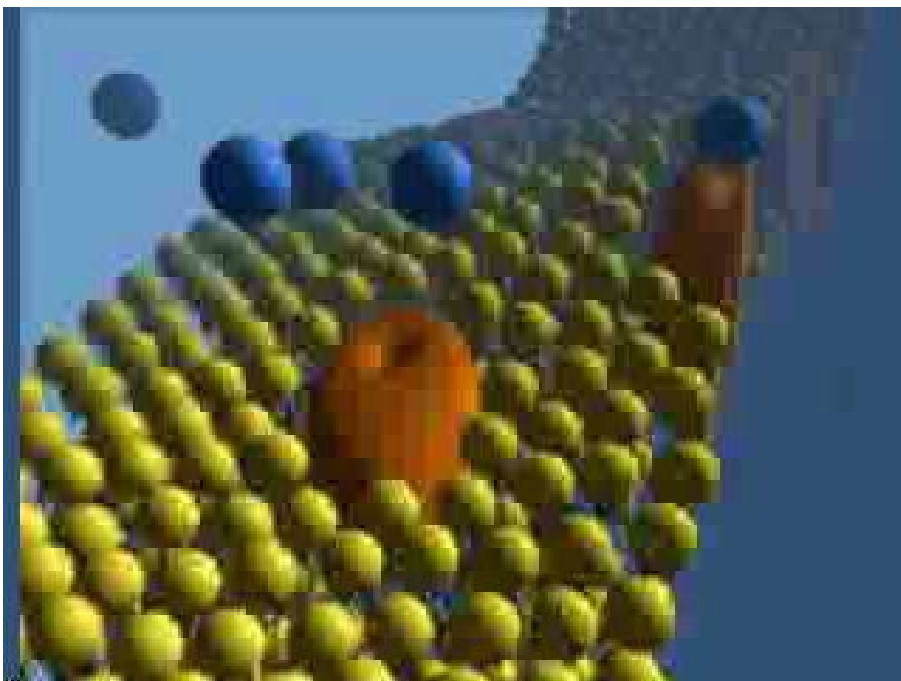
Integráns és perifériás fehérjék a membránban

Csatornaképző fehérje

A transzport típusai a membránon keresztül (1)

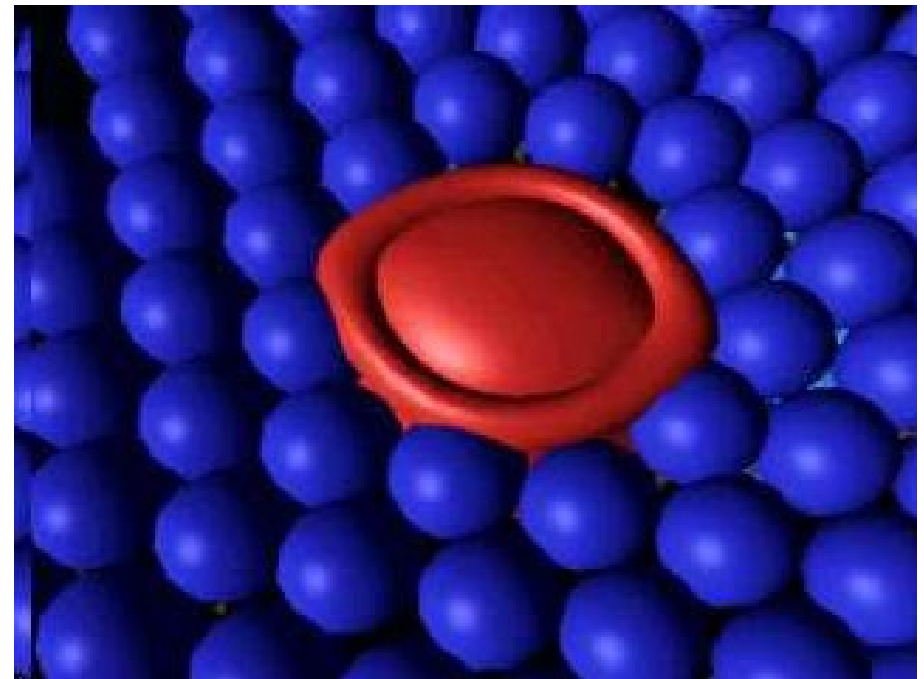
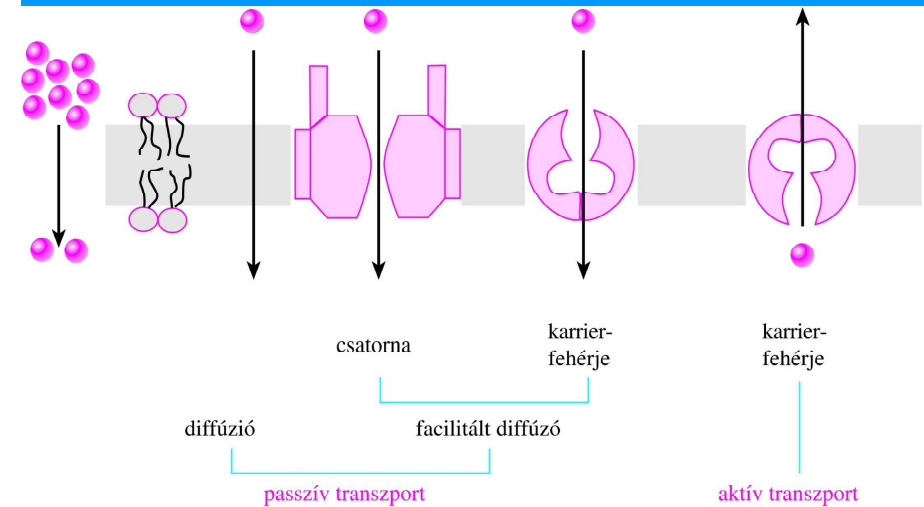
- **Passzív** - koncentráció esésnek megfelelően → diffúzió, ozmózis (víz, O_2 , CO_2)
- Facilitált diffúzió - csatornán keresztül, koncentráció esésnek megfelelően. A csatorna kinyílását és záródását megfelelő ligandum, feszültség vagy más tényező szabályozza.

A transzport típusai a membránon keresztül (2)

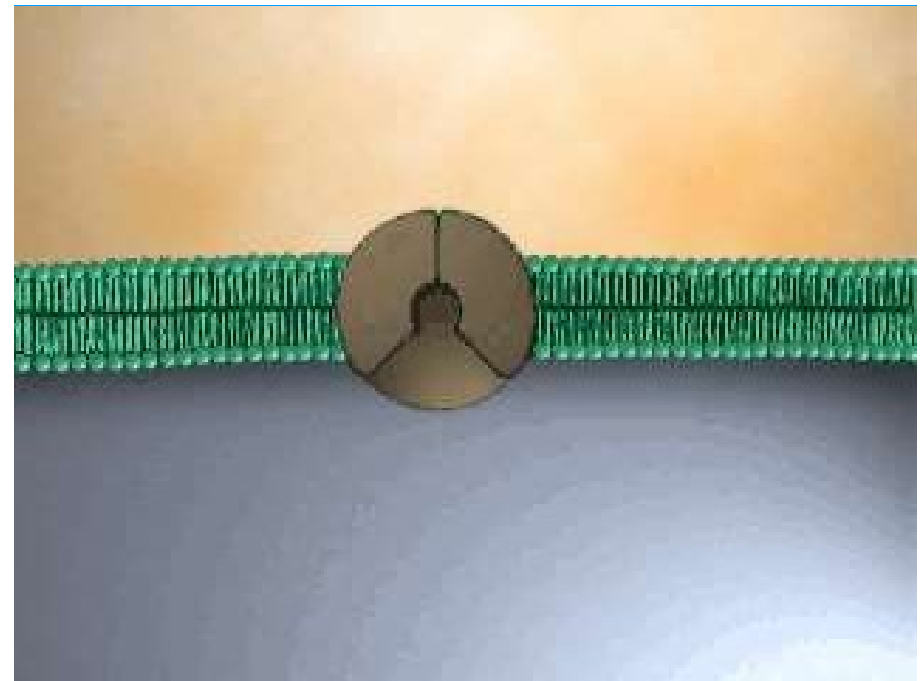
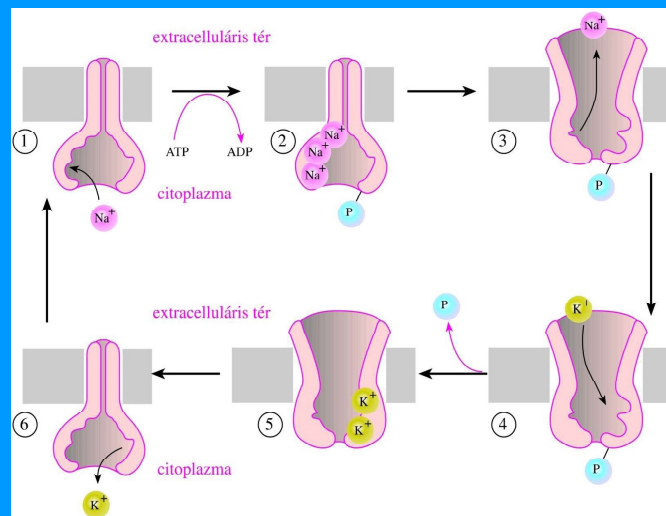
- **Aktív** - koncentráció eséssel szemben
  - Az energiaszükségletet általában ATP fedezi (pl. Na^+ - K^+ -ATP-áz)
- Indirekt aktív transzport - összekapcsolódik egy koncentráció esésnek megfelelő és egy koncentráció eséssel szemben történő transzport.
  - symport - mindkettő azonos irányú (pl. Na^+ - glukóz transzport)
  - antiport - a kettő ellentétes irányú (pl. H^+ - Na^+ transzport növényekben)

A transzport típusai a membránon keresztül (3)

Példa az aktív transzportra: a K^+-Na^+ pumpa

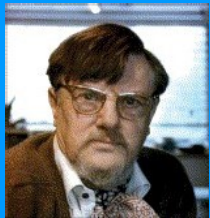

Plasma Membrane

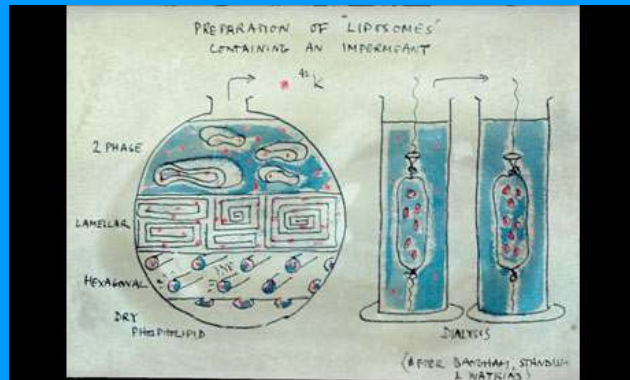
Mesterséges membránok

- Cél:
  - A biológiai membránok modellezése
  - A membrán „csomagolóanyagként” és szállítóeszközként történő felhasználása
- Típusai:
  - Lipid kettősrétegek (BLM)
  - liposzómák

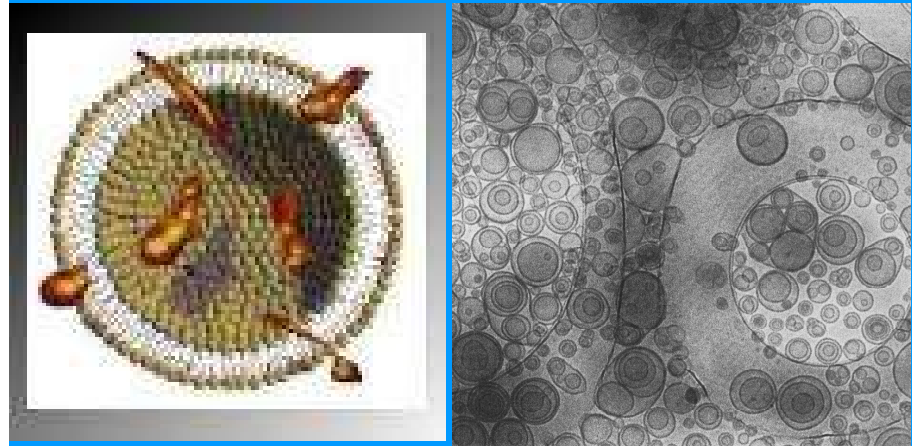

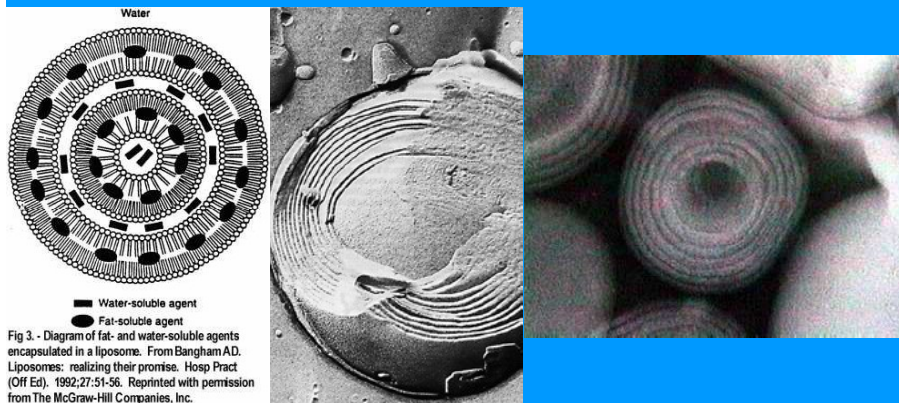
Alec Bangham
1921 - 2010

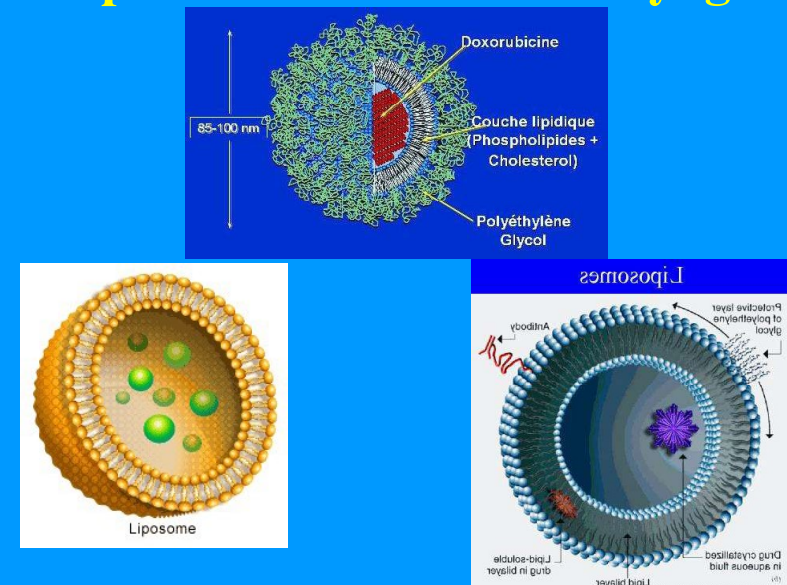
Unilamelláris liposzóma (SUV: $d < 100$ nm, LUV: $d > 100$ nm)

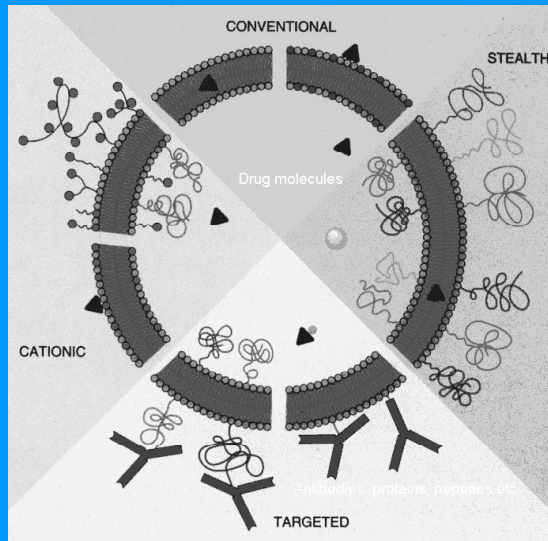
Multilamelláris liposzóma (változó számú lipid kettősrétegből épül fel)

Liposzómába zárt hatóanyagok

Liposzómák csoportosítása

Immunliposzóma

